

MEEUWEN IN DE STAD.

AAR zijn van die openbaringen der levende natuur, ook in de stad, die een *elk* opvallen, die door een *ieder* worden opgemerkt; van welker bestaan niemand onkundig is, wat meer zegt, die zelfs door hem, die met dat sentimenteel gedoe van natuurstudie en natuurgenoet anders *niets* ophebben, niet gaarne zouden worden gemist.

Zoo verlustigt *elk* Amsterdammer zich er in, wanneer in het voorjaar onze iepen zich omhangen met dien warm-bruinen sluier, welke gevormd wordt door de tienduizenden bloemknopjes. En als wat later onze grachten zijn omzoomd met dat waas van heerlijk lentegroen, zwelt het hart van den IJstadbewoners van rechtmatigen trots.

De roeken dragen er niet weinig toe bij, dat de stedeling op de uitingen van het natuurleven *moet* letten, en hun voorjaarspret, die zich uit in druk gevlug en luid gekras, trekt de aandacht van elk voorbijganger.

Zoo ook met de meeuwen. Jong en oud kent ze, de *zeemeeuwen*, zooals de Amsterdammer ze noemt, en ik geloof niet, dat er één is die de mooie slanke vogels zou willen missen of verjagen. 't Is een aardige stoffeering voor de wateren der hoofdstad, en het zoude mij erg spijten, als de meeuwen te eenigertijd er toe zouden besluiten, elders een verblijfplaats te zoeken. Maar zoover is het gelukkig nog niet, eerder schijnt het tegendeel waar te zijn.

De meeuwen worden gerekend tot de orde der zwemvogels te behooren, maar dat belet hen niet, *meesters* in de vliegkunst te zijn. Vorm van lichaam en vleugels stellen hen in staat, lang en ook zeer snel te vliegen.

De heer Thijssen spreekt er in zijn »Het intieme leven der Vogels« van, dat zij in weinige minuten vanuit Amsterdam naar het strand kunnen vliegen, en binnen het uur vanuit de hoofdstad de Waddeneilanden zouden kunnen bereiken.

De kokmeeuw (die ook kapmeeuw, lachmeeuw of zwartkopmeeuw wordt genoemd) is verreweg het sterkst vertegenwoordigd. De grachten in het hartje van de stad, worden dan ook zoo goed als *uitsluitend door haar* bezocht. Bizar scherp van gezicht als zij zijn, ontgaat er niets aan hun spiedend oog, als zij over het watervlak heen en weder zweven. Zelfs als zij op betrekkelijk groote hoogte vliegen, bespeuren zij hun prooi en laten zich daar in letterlijken zin, uit de lucht vallen om dan dadelijk weder verder te zeilen. Alleen de snavel en de hangende pootjes hebben het water geraakt.

In het begin van de herfst vertoonen zij zich reeds in groote troepen in de stad. In 1911 zag ik op 24 September reeds zulk een zwerm, naar schatting een 160 à 170 vogels, in de Nieuwe Vaart rondzwemmen. Het zijn dan echter voor 't grootste deel jonge vogels met meer of minder gevlekte kop, en bruinegevlekte vleugels. Ook hun snavel en pootjes hebben nog niet dat mooie heldere rood, waarmee de volwassen vogels prikken. Wat het meest in het oog valt bij die jonge vogels, is wel de donkere staartrand, die weder door een wit randje, half zoo breed als de donkere rand, is omgeven. Verder in den herfst wordt het meeuwenleger allengs sterker en beginnen zij ook meer wintermanoeuvres uit te voeren. Zoo zag ik 19 November 1911, een vijftiental rustig zwemmen in den vijver van één onzer parken en reeds op 16 November dorsten enkelen het zelfs bestaan, brood van de straat weg te halen; niet in de vlucht, maar na eerst behoorlijk de vleugels te hebben geordend.

Dat voederen der meeuwen in den winter is een prettig tijdverdrijf. 't Is wonderlijk hoe de vogels daaraan wennen en telkens op denzelfden tijd terugkeeren, om hun ontbijt of middagmaal in ontvangst te nemen. Ik heb het meermalen waargenomen, hoe zij in groot aantal elken dag omstreeks 1 uur in een grachtvak aankwamen omdat dan uit een kantoor-gebouw brood voor hen werd gestrooid, terwijl *voor* en *na* dat uur slechts enkele exemplaren rondvlogen. Door voorbijgangers worden de vogels steeds opgeschrikt en daardoor blijft de witte wolk steeds in beweging. Maar wanneer zij niet te veel verontrust worden, kan men

ze ongestoord gadeslaan en genieten van hun vorm en bewegingen. Ruzie en vechten zonder ophouden. Met geopenden bek en half gespreide vleugels, betwisten zij elkander den buit. Aan gulzigheid ontbreekt het ook al niet en het is vermakelijk te zien, hoe zij eerst na drie of vier malen slikkens, gepaard met heftig schokken van het geheele lichaam een *te groot* brok naar binnen kunnen werken.

Hebben zij gegeten, dan gaan zij drinken. Een aardig schouwspel, vooral als het gevoren heeft. De meeuwtjes staan dan op de ijsschotsjes en scheppen, vooroverbuigend, wat water uit de kanaaltjes tusschen het ijs.

Met genoegen zie ik ook onze meeuwen baden. De vleugels *niet op*, maar een eindje van het lichaam houdend, laten zij door een vlug uitgevoerde beweging van kop en zeker ook van de pootjes, het water over hun rug loopen. En dan vliegen zij weer heen, om opnieuw mondkost te bemachtigen, den kop wendend, nu rechts, dan links of ook bijna recht naar beneden. Wanneer men één der vele Amsterdamsche bruggen als observatiepost kiest, kan men dat zeer makkelijk waarnemen, telkens als een vogel overvliegt.

Vele zwemvogels, zijn tegelijk goede duikers, maar de meeuwen verstaan die kunst niet bijzonder. Alleen bij groot gebrek aan voedsel laten zij zich verleiden een in het water vallend stukje brood zóó snel na te vliegen, dat zij ook zelf voor een groot gedeelte onderdopen.

Zoo leven zij den geheelen winter, van den eenen dag in den anderen.

Vroeg in 't voorjaar reeds, vertoonen zich enkele vogels met de bruine kap op. Wie van die kleurverandering der kopveeren meer wil weten, of ook leeren wil den leeftijd der vogels daarna te bepalen, leze »Het intieme leven der Vogels«. Bij beschouwing van het meeuwenleven, *alleen* in de stad, kan men dat door eigen waarneming niet makkelijk vaststellen.

Amsterdam heeft verscheidene plaatsen die zich bij uitstek leenen voor meeuwenwaarneming. Een der mooiste plekken is wel het Oosterdok en omgeving. Ik heb 's winters meer-malen genoten van meeuwentafreeltjes beschouwen door het roode licht der opgaande zon.

Ik weet geen schooner wintergezicht in Amsterdam, dan de Nieuwe Vaart, bedekt met door de dooi nat geworden ijs. In de morgennevel stappen bedrijvig meeuwen, in gezelschap van bonte kraaien, rond. Op den achtergrond, wazig, den eenig in Neerland's hoofdstad overgebleven korenmolens. Het geheel bestraald door de ochtendzon. Dat is iets waar men nooit genoeg van krijgt en wat men telkens verlangt weer te zien.

In den wintertijd leeft het daar in de omgeving van de Kattenburgerbrug altijd van de meeuwen. Nu eens vliegen zij hoog in de lucht, dan weer zitten zij in lange rijen met den kop in den wind.

Buiten den kokmeeuw, is er nog een soort dat in Amsterdam veelvuldig voorkomt n. m. de zilvermeeuw. Zij vertoonen zich niet of zelden in het hartje der stad, maar hebben meer den rand, in 't bijzonder den noorderrand van Amsterdam tot verblijfplaats gekozen. Zij onderscheiden zich vooral in grootte van den kokmeeuw, welk onderscheid zoowel bij rust als onder 't vliegen, dadelijk in 't oog valt. Zij zijn onder 't vliegen bovendien nog te kennen aan een zwarten band, waarmede de vleugels nabij het uiteinde, zijn geteekend. Pootjes en snavel zijn geelachtig.

De oude vogels prijken met helderwitte borstveeren, (die doordat de zilvermeeuw zooveel forscher is dan de kokmeeuw, meer in het oog vallen) en mooie zilvergrijze vleugels. Ook van deze vogels vertoonen zich de jongen in verschillende ontwikkelingsperioden. Hun kleed is niet bijzonder fraai. Een jonge kokmeeuw is een mooie vogel, zoowel wat vorm als teekening betreft. Een jonge zilvermeeuw daarentegen is eenigszins lomp van model en niet bijzonder mooi gevlekt. Bij zeer jonge vogels hebben de veeren een kleur als gedroogde modder op uw kleeren. Alleen den zwarten staartzoom hebben zij met de jonge kokmeeuwen gemeen.

Eindelijk is er nog een grotere meeuw die zich in de IJstad vertoont. Niet in groot aantal, maar toch ook niet zelden. Ik bedoel de mantelmeeuw. Zij is geloof ik nog forscher dan de zilvermeeuw, krachtig gebouwd en dadelijk te onderkennen aan haar donkergekleurde

vleugels. Ik weet mij nog zeer goed te herinneren dat ik voor het eerst zoo'n »tiran der zee«, zooals de Heer Thijssse ze noemt in Verkade's zomeralbum, op een duc d'Alve in het Oosterdok zag, de vleugels in het gevoel van zijn waardigheid, wijd uitspreidend en dan weder dichtklappend. Als die zwartgemantelde meeuwenkoning, met statigen, rustigen wiekslag boven het Oosterdok rondvloog, was daar immer onrust bij de overige meeuwen en voordat hij een plekje, door hem als rustplaats begeerd, was genaderd, hadden anderen reeds het veld geruimd. Wat verder in het voorjaar, verlaat de mantelmeeuw Amsterdam.

Langzamerhand trekken ook zilvermeeuw en kokmeeuw naar hunne broedplaatsen en blijven slechts weinige exemplaren achter.

Maar in de broedkolonies is het één en al leven en beweging.

Amsterdam.

H. M. TOUBER JR.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Nieuwe plantensoorten en nieuwe vindplaatsen van zeldzame plantensoorten in Nederland in 1913.

In deze lijst zijn de volgende verkortingen gebruikt:

H. voor J. Th. Henrard, te Gorinchem, J. voor P. Jansen, te Amsterdam, K. voor A. W. Kloos Jr., te Dordrecht, W. voor W. H. Wachter, te Rotterdam en Z. voor G. H. H. Zandvoort, te Amsterdam.

De lijst van nieuwe soorten en variëteiten is de volgende:

Drosera rotundifolia × *anglica* Wisselsche veen (H. R. Hoogenraad).

Modiola caroliniana Don. (Malvaceae) te Wormerveer (K.).

Abutilon Avicennae Gaertn. (Malvaceae) te Wormerveer (K.).

Althaea pallida W. et K. te Deventer (J. Brummelkamp).

Geranium carolinianum L. te Gorinchem (ook in 1912) (H.).

Helosciadium leptophyllum D. C. te Wormerveer (ook in 1912) (K.).

Ammi Visnaga Lmk te Amsterdam (H.) en te Wormerveer (K.).

Daucus aureus Desf. te Wormerveer (K.).

Oenothera rosea Ait. vermeld in versl. XVII 404 moet vervallen.

Potentilla intermedia B. *canescens* Rupr. te Doorwerth en te Gorinchem (H.).

Medicago hispida C. *nigra* Willd. te Valkenburg (Z. L.) (de Wever).

Lotus uliginosus var. *villosus* Lamotte te den Helder (K.).

Vicia lutea B. *hirta* Lois. te Sittard (de Wever).

Lathyrus Gorgoni Parl. te Gorinchem (H. K.).

Convolvulus tricolor L. te Gorinchem (aangevoerd) (H.).

Cuscuta Gronovii Willd. op het eiland de Bol in de Lek (K.) en in grienden te Gorinchem (H. K. Z.).

Nonnea pulla D. C. (Asperifoliaceae) te Nijmegen (J. Koornneef) en te Overveen (C. Druyvesteijn).

Solanum alatum Much. te Wormerveer (K.).

Solanum nigrum var. *stenopetalum* A. Br. te Wormerveer (K.).

Solanum triflorum Nutt. te Wormerveer en te Knollendam (K.).

Nicotiana longiflora Cav. te Wormerveer (K.).

Veronica Teucrium A. *major* Schrad. te Grave (mej. S. v. Drooge).

Dipsacus laciniatus L. te Amsterdam (Z.).

Xanthium italicum Moretti te Wormerveer (J. K.).

Ambrosia trifida B. *integrata* Koch te Amsterdam (Z.).

Bidens connatus Muhlenb. te Dordrecht (op vlothout (K.).

Spilanthes repens Mchx. (Compositae) te Wormerveer (K.).

Carduus collinus W. et K. te Einighausen (Z. L.) (de Wever).

Crepis pulchra L. te Maastricht (aangevoerd) (de Wever).

Crepis nicaeensis Balbis te Gorinchem (H. Z.).

Hieracium bifidum Kit(?) te Valkenburg (J. W. H.) (1912).

Zeldzame plantensoorten waarvoor nieuwe vindplaatsen bekend zijn geworden, zijn de volgende:

Juncus effusus B. *compactus* te Dordrecht en den Helder (K.).

Carex acuta var. *personata* en var. *tricostata* te Gorinchem (H.).